

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Næstved Gymnasium

1943-1968

NÆSTVED GYMNASIUM
1943 - 1968

NÆSTVED GYMNASIUM

1943 - 1968

TRÆK AF
DEN HØJERE UNDERVISNING'S
HISTORIE I NÆSTVED

VED LEKTOR F. MICHELSEN

NÆSTVED
A/S NÆSTVED TIDENDES BOGTRYKKERI
1968

Det ville føre alt for vidt at redegøre kronologisk for gymnasiets første 25 år, og den efterfølgende skildring er derfor bygget op på en anden måde. Først omtales den gamle latin-skole, så beskrives de forgæves forsøg på at løse gymnasie-spørgsmålet i tiden omkring 1920, og derefter skildres ret udførligt sagens heldige gennemførelse 1941–43. Til slut bringes der visse hovedtræk af skolens liv i de 25 år, den har eksisteret.

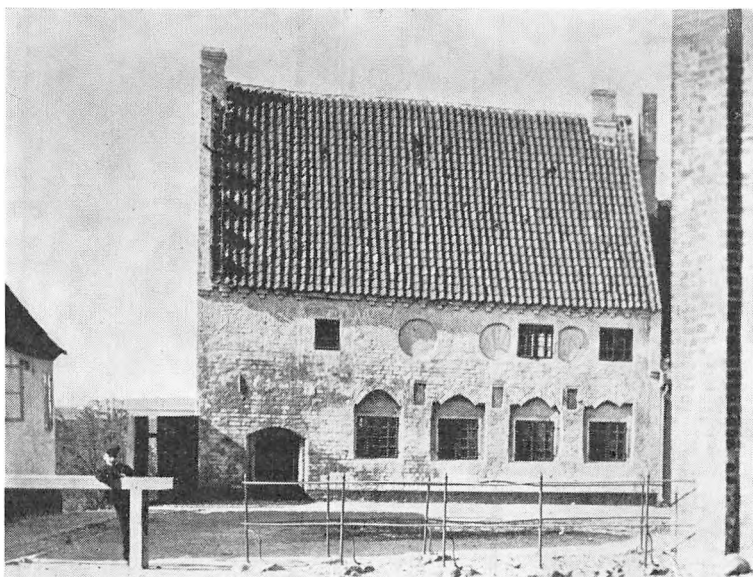
Da de officielle kilder vedrørende gymnasiets tilblivelse – byrådets og skolevæsenets protokoller m.m. – er yderst kortfattede, bygges der i udstrakt grad på de lokale blades meddelelser. Udførligst er gymnasiesagen refereret i venstrebladet Næstved Tidende, men også Sydsjællands Social-Demokrat yder værdifulde oplysninger. Den konservative Næstved Avis interesserer sig mindre for spørgsmålet, og i det radikale Sydsjællands Venstreblad findes meget lidt ud over, hvad der kan læses i de øvrige lokale aviser. Hvor intet kildested er anført, hviler fremstillingen på personlige erindringer. Oplysningerne om perioden 1943–68 er taget fra det kommunale skolevæsen og Næstved Gymnasiums årsberetninger, hvis ikke andre kildesteder er anført.

Latinskolen

Da Næstved i 1943 fik sit gymnasium, kunne man med rette hævde, at der byggedes på en meget gammel tradition for højere undervisning i byen. Men denne tradition havde ganske vist været afbrudt i 200 år.

Oprindelsen til den gamle latinskole i Næstved må søges i det benediktinerkloster, der i 1135 stiftedes af Peder Bodilsen og andre godsbesiddere, St. Peders Kloster i Næstved, som formodentlig ca. 1200 flyttedes fra byen ud til det sted, hvor nu Herlufsholm findes. H. J. Helms anser det, i sit store værk fra 1935, »Næstved St. Peders Kloster (Skovkloster)«¹, for sandsynligt, at latinskolen i Næstved skulle gå helt tilbage til tiden, da klostret lå i købstaden, altså allerede før 1200. Det forekommer dog ikke rimeligt, at en skole skulle være opretholdt så længe i byen, og i øvrigt er efterretningerne om middelalderens klosterscholer meget sparsomme². Svend Arnholtz havde i en afhandling fra 1920³ fremført den opfattelse, at skolen flyttede fra klostret til Næstved omkring 1400. En vis Jonas Magnussen nævnes 1398 som *scolasticus* (lærer) ved Skovklosters skole, men allerede i 1401 som »*Rector scholarium Nestuet*«. Det er mest sandsynligt, at der i slutningen af middelalderen både har været skole på Skovkloster, hvor der foruden munkene fandtes drenge, og i Næstved. Fra et pavebrev af 1480 ved vi, at Skovklosters abbed udnævnte rektoren i Næstved. Den før omtalte Jonas Magnussen var dog ikke blot rektor, men virkede tillige som degn og byskriver i købstaden.⁴

Det kan altså fastslås, at der i alle tilfælde fra ca. 1400 har været en latinskole i Næstved under Skovklosters overhøjhed. Vi ved imidlertid ikke, hvor den holdt til i begyndelsen, men fra o. 1500 havde

*Den gamle latinske, efter 1660'erne kaldet Peder Syvs Hus. Nedrevet 1881.
Fotografi af J. F. Busch ca. 1870.*

skolen hjemme i et smukt og særpræget murstenshus, som dengang mod øst afsluttede den endnu delvis bevarede husrække syd for St. Peders Kirke.⁵ Desværre blev latinskolebygningen revet ned i 1881 for at give plads for en mere tidssvarende ramme om en folkeskole.

Det er meget lidt, vi ved om den middelalderlige latinske i Næstved. I et gavebrev fra 1484⁶ nævnes det, at sognepræst, skolemester og peblinge skal synge otte-, aften- og natsang i St. Peders Kirkes kor. Det kan også oplyses, at den senere så bekendte teolog Niels Hemmingsen omkring 1530 besøgte skolen.

Efter reformationen, da Skovklosters herredømme over Næstved var forsvundet, indrettedes latinske i overensstemmelse med kirkeordinansen af 1537. Skolen fik 3 »lektier«, klasser, som undervistes af rektor og 2–3 »hørere«, lærere. Fra 1689 var 1. og anden lektie slået sammen til én. Borgmestre, råd og sognepræsten ved St. Peders Kirke i Næstved førte tilsyn med skolen og valgte en skoleforstander til at føre regnskab m.m. Skolens indtægter var renter af en kapital, i årenes løb skænket af forskellige og udlånt igen, »tavlepenge« (udbytte af indsamlingstavler i byens kirker) og afgifter af omegnens

degnekald. De fleste af pengene gik til klædninger og sko for peblingene, disciplene. Rektor og hørerne havde fribolig i skolen og naboejendommen Mogens Thuessøns Stenboder, der ejedes af St. Peders Kirke. De lønnedes desuden med forskellige mindre afgifter. En del af peblingene havde indtægt af degneembeder ved omegnens kirker, og en af de ældste ledede kirkesangen i »Helliggejst«, i fattighospitalets kirke. Disciplene skulle desuden sørge for korsang i byens kirker og synge ved bryllupper og begravelser. Et minde om deres optræden har man i St. Peders Kirke, hvor adskillige navnetræk er skåret ind i det smukke korgitter og en korstol. Undervisningen har i øvrigt formet sig her som andre steder med terperi og revselser. Den senere notarius publicus i København Rasmus Æreboe har i sin »Autobiografi«⁷ fortalt om den sult, han led, og de prygl, han fik, under sin skolegang i Næstved, men også om den hjælpsomhed, han mødte hos rektor og andre.

Latinskolen i Næstved, som levede i skyggen af Herlufsholm, synes ikke at have gjort sig særligt gældende. En blomstringsperiode fik skolen dog under den berømte Peder Syv, som blev dens rektor 1658-64. Foruden at være videnskabsmand, sprogforsker, viste han sig som en fremragende skolemand. Under Peder Syv dimitteredes 18 af de i alt 125 studenter, der i tidens løb afgik fra skolen til Københavns Universitet, og hvoraf de fleste blev præster, degne eller skoleholdere. Den gamle latinskolebygning fik efter sin udmærkede rektor navnet Peder Syvs Hus.

I 1739 nedlagdes Næstved-skolen sammen med 9 andre sjællandske latinskoler. Bygningen blev anvendt til dansk skole og skoleholderbolig. Renten af latinskolens kapital, o. 60 rdl. årligt, skulle tilfalde disciplene i Vordingborg latinskole, som dengang opretholdtes. Men disciple fra Næstved og omegn, som nu gik i Vordingborg skole, skulle være nærmest berettigede til at nyde disse penge. Latinskolen i Vordingborg⁸ nedlagdes i 1806, og den lærde skole, som oprettedes her 1819, måtte ophøre 1846. Bortset fra kostskolen Herlufsholm, som ikke havde lokalt sigte, savnede Sydsjælland nu et sted for den højeste skoleundervisning. Næstved havde i 1843 fået en realskole⁹, og det var på grundlag af den, man 100 år senere opbyggede et kommunalt gymnasium. Men det var i Vordingborg, man kom først med gymnasieundervisningen, idet der her i 1935 oprettedes et kursus, som 1938 omdannedes til Vordingborg Gymnasium.

Gymnasiesagen tages op

I tiden omkring første verdenskrig var indbyggertallet i Næstved nået op på ca. 10.000, og der måtte nu siges at være behov for en gymnasieskole. I 1901 havde man opført en bygning for den kommunale realskole ved Jernbanevejen (Jernbanegade), nær stationen, og i 1912 rejstes en skoleafdeling for 12 klasser længere tilbage på samme areal.¹⁰ Da Kirkepladsens skole fra 1881 stadig kunne anvendes til undervisning, syntes pladsbehovet ved skolevæsenet foreløbigt dækket.

Det var i 1917, gymnasiesagen første gang blev rejst. Skolekommissionen gik med til, at skoleinspektør J. Bæksted¹¹ undersøgte muligheden for et kommunalt gymnasium. Sammen med kommissionens formand pastor N. Chr. Knudsen foretog han om foråret en rejse til Fredericia, Kolding og Odense for at indhente oplysninger om disse byers gymnasieskoler, og en beretning om sagen tilstilledes fællesudvalget for skolevæsenet til videre drøftelse.

I begyndelsen af juli nævnes gymnasieplanerne i den lokale presse.¹² Fællesudvalget fandt ikke tidspunktet egnet til oprettelse af et gymnasium (det var under første verdenskrig), men foreslog, at man sammen med Præstø amt skulle rette en henvendelse til Herlufsholm om der at modtage elever fra Næstved og omegn, sådan som Sorø Akademi tog mod drenge fra Sorø.

9. juli behandlede sagen i Næstved byråd, som enstemmigt fulgte fællesudvalgets indstilling. Den sparsommelige borgmester A. M. Kristensen fastslog, at det ikke ville dreje sig om »Klatskillinger«, hvis forslaget om et gymnasium skulle realiseres.¹³

Næstved Tidende regnede med¹⁴, at der kunne blive tale om at

optage 7-8 elever årligt fra Næstved på Herlufsholm for hvert af de 3 gymnasietrin, og håbede på imødekommenhed fra Herlufsholm.

Præstø amts svar på Næstved byråds opfordring om fælles henvendelse til Herlufsholm synes at have været negativt. For i august måned tilstillede byrådet fællesudvalget sagen¹⁵, for at »Udvalget om muligt kan finde nye Veje til Sagens Ordning.«

Det blev imidlertid en forældrekreds,¹⁶ som nu søgte at føre sagen videre. Der samledes 202 underskrifter af forældre i Næstved og omegn, og med »den bedste anbefaling« fra byrådet sendtes et andragende om at få Herlufsholm åbnet for lokale skolesøgende såvel til skolens forstander lensbaron Tage Reedtz-Thott som til undervisningsministeriet.

Resultatet blev negativt. Dog lovede forstanderen på henstilling fra ministeriet at åbne adgang for *enkelt* skolesøgende drenge fra Næstved og omegn – men som kostelever.

Gymnasiesagen blev dog rejst igen allerede i 1921¹⁷, da der førtes mundtlige forhandlinger mellem en kreds af interesserede borgere, skolekommission og byråd om oprettelse af et kommunalt gymnasium, men noget resultat opnåedes ikke.

Endelig forsøgte¹⁸ amtmand Toft, borgmester A. M. Kristensen, skoleinspektør Bæksted o. fl. i 1928 gennem en forhandling med statsministeriet at få åbnet Herlufsholms gymnasieafdeling for Næstved-elever, men også dette forsøg var resultatløst.

På denne baggrund er det så meget mere overraskende og imponerende, at det efter kun godt 1½ års forberedelse skulle lykkes at få oprettet et kommunalt gymnasium i 1943.

Gymnasiesagen gennemføres

Med virkeliggørelsen af et stort kanal- og havneprojekt i 1938 kom Næstved ind i en rivende udvikling, og i takt med det stærkt stigende indbyggertal voksede behovet for et gymnasium, selv om Vordingborg som nævnt netop havde fået et sådant. To nye grundskoler var i begyndelsen af 1940'erne under opførelse i Næstved, hvorved skolevæsenets pladsforhold ville blive væsentligt forbedrede.

I oktober 1941, under den første del af besættelsestiden, sendte Næstved byråd en vejledning til udarbejdelse af beskæftigelsesforanstaltninger og oversigt over gældende beskæftigelseslove til 4 sammenslutninger i Næstved.¹⁹ Vejledningen var udarbejdet af regeringens beskæftigelsesudvalg, og man opfordrede nu de 4 sammenslutninger (Næstved Erhvervsraad, Arbejderbevægelsens Erhvervsraad, Foreningen Dansk Arbejde og L.A.B.) til at fremkomme med beskæftigelsesforslag. Arbejderbevægelsens Erhvervsraad udarbejdede ikke mindre end 15 forslag²⁰, der omfattede så forskellige ting som skabelse af et salgssted for fisk, en gartnerskole og en ny rutebilstation. Men forslag nr. 14 gik ud på at oprette et kommunalt gymnasium i Næstved. Man oplyser, at Arbejderbevægelsens Erhvervsraad har foretaget undersøgelser af dette spørgsmål, som skønnes at være af overordentlig stor betydning for byen og omegnen. Ved at ca. 30 elever fra Næstved sendes til gymnasierne i Haslev og Vordingborg, går et årligt beløb på ca. 45.000 kr. udenbys, ligesom mange forældre ikke ser sig i stand til at lade deres børn få del i denne undervisning. Det fremhæves, hvilke økonomiske fordele et gymnasium vil give byen. Ved opførelsen af to nye skoler skulle der blive ledige lokaler i den gamle skole-

bygning på Jernbanegade, og endelig ville gymnasiet betyde større arbejdsmuligheder for byens lærere.

Næstved byråd sendte det indgåede materiale vedrørende beskæftigelsesforanstaltninger til ministeriet²¹, men i december samme år, 1941, anmodede man skolekommissionen om at undersøge muligheden for et kommunalt gymnasium i Næstved²². Skolekommissionen overlod det til skoleinspektøren at udarbejde en indstilling, og den forelå omkring 1. september 1942.²³

Skoleinspektøren²⁴ Olaf Krüger Rasmussen (1906-62), var cand. mag. med tysk og engelsk som fag. Fra Kastrup Realskole kom han 1933 til Næstved kommunale skolevæsen, var realskolelærer, blev 1939 viceinspektør og to år senere skoleinspektør. I Næstved byråd indvalgte Krüger Rasmussen som socialdemokrat, og fra 1938 var han viceborgmester. Mødrehjælpsagen havde i øvrigt hans særlige interesse.

Det var således en mand med kendskab til såvel administration som kommunalpolitik, der nu tog sig af gymnasiesagen. Krüger Rasmussen arbejdede målbevidst, og resultatet nåedes på forbløffende kort tid.

Forudsætningen for sagens gennemførelse var udarbejdelsen af »Indstilling vedrørende en eventuel Oprettelse af et kommunalt Gymnasium i Næstved«, en tryksag på ca. 20 sider, der med rette vakte beundring ved den grundige og alsidige måde, hvorpå spørgsmålet var belyst.

Efter en ganske kort historisk indledning og en redegørelse for værdien af artium følger opgørelsen af, hvor mange elever fra Næstved og nærmeste opland der 1941-42 gik i gymnasieklasserne i Vordingborg, Haslev og på Herlufsholm. Det drejede sig nu om 51, og udgiften til skolepenge, togudgifter o. a. sættes til ca. 30.000 kr. årligt. Under forudsætning af, at undervisningen i et kommunalt gymnasium i Næstved blev gratis, ville adskilligt flere kunne magte økonomisk at føre deres børn frem til artium.

Udførligt gøres der rede for lokalespørgsmålet. Med opførelsen af de to nye grundskoler (Kildemarks skolen og Lindebjerg skolen) kan ca. 900 børn flyttes bort fra skolerne på Jernbanegade, og det er forudsætningen for oprettelsen af et gymnasium uden væsentlige byggeomkostninger. Realskolen (der som nævnt havde lokaler i den gamle bygning ud mod Jernbanegade) ville 1. august 1943 disponere over 15 klasselokaler + 6 særlokaler. Skulle gymnasiet kun omfatte nysprog-

lig retning, kunne man nøjes med at indrette et loftslokale til naturhistorisk laboratorium og udvide bibliotekets bogbestand. Ønskede man tillige at oprette en matematisk-naturvidenskabelig linje, måtte der indrettes fysik- og kemilaboratorier. Den billigste løsning var at placere disse faglokaler i bespisningslokalet og det tilstødende køkken i den eksamensfri mellemskoles bygning på Jernbanegade (i ejendommen fra 1912). Det forudsatte dog, at skolebespisningen ændredes til »Oslo-Frokost«, hvad der i øvrigt, med skolevæsenets decentralisation, ville være en fordel. »En mere tiltalende – men ogsaa betydelig dyrere – Løsning vil det være, om man opfører den Gymnastiksalsbygning, paa hvis Nødvendigheder der – ganske bortset fra et Gymnasium – er peget i flere af Skolekommissionens og Fælleslærerraadets Indstillinger, og samtidig indretter de nævnte Laboratorier i denne Bygning«. (En arkitekttegning var vedlagt).

Det forudsættes (noget optimistisk), at en sproglig og en matematisk linje kan klare sig med fællesundervisning i fagene dansk, fransk, historie, oldtidskundskab, kristendomskundskab og sang samt, for III g, fysiologi og biologi. Skulle elevtallet blive så stort, at fællesundervisning måtte opgives, var det muligt at få et par lokaler fra den eksamensfri mellemskole. Der regnes dog med, at det kunne blive nødvendigt at bygge 3 à 4 nye klasselokaler til »ad Aare«.

Indstillingen behandler derefter den *økonomiske* side af sagen. Krüger Rasmussen har foretaget en kalkulation over såvel anlægs- som driftsudgifter, og i begge tilfælde regnes med tre muligheder: et nysprogligt gymnasium, et matematisk-naturvidenskabeligt og et med begge retninger. Mens et sprogligt gymnasium kunne etableres for kun 8000 kr., ville et matematisk-naturvidenskabeligt alene koste 56.000 kr., hvortil kom 47.000 kr. til indretning af laboratorierne i den påtænkte gymnastiksalsbygning. De samlede anlægsudgifter for begge gymnasieafdelinger ville da blive $5.000 + 103.000 = 108.000$ kroner.

Hvis man imidlertid foretrak at indrette fysik- og kemilaboratorierne i bespisningslokalerne, kunne de to gymnasieafdelinger indrettes for kun 68.000 kr. – hvilket unægtelig ville være en billig begyndelse.

Hvad driftsudgifterne angår, gøres der opmærksom på, at lønkontoen her er langt den største. Der regnes med en rektor og seks adjunkter ved et fuldt udbygget nysprogligt eller matematisk-naturvidenskabeligt gymnasium, mens adjunktallet ved et gymnasium for begge retninger beregnes til 10. De samlede driftsudgifter sættes efter de 3

muligheder til 30.000, 38.320 eller 57.100 kr., ved den billige løsning af laboratoriespørgsmålet dog til 35.920 og 54.700 i de sidste to tilfælde.

Der gøres nu indgående rede for det særlige gymnasietilskud (suppleringsstilskuddet), som kan forventes af staten ved dennes godkendelse af gymnasiet. Som eksempler nævnes, hvad der 1939-40 udbetaltes i suppleringsstilskud til 10 kommunale gymnasier i provinsen, og en opgørelse viser, hvad en tænkt gymnasieafdeling i Næstved ville have givet: o. 52.000 kr. Til sammenligning anføres, at Næstved kommunale mellem- og realskole 1939-40 fik udbetalt godt 5000 i direkte statstilskud.

Krüger Rasmussen går stærkt ind for, at skolegangen i det kommende gymnasium bliver gratis for indenbys elever, og at der laves en gunstig ordning for elever fra Herlufsholm kommune, hvis forældre betaler erhvervsskat i Næstved. Der foretages en opgørelse over, hvad udenbys elever betaler i de kommunale gymnasier i Nakskov og Vordingborg og i det private gymnasium i Haslev, samt over, hvad statsskolesatserne udgør.

Det næste afsnit i indstillingen omhandler »Eksamensret, Skole- og Undervisningsplan m. m.« Der redegøres for de krav, undervisningsministeriet stiller ved et gymnasiums oprettelse, idet afsnittet om studentereksamen i ministeriets bekendtgørelse af 2. marts 1908 gengives. Krüger Rasmussen understreger derefter, at det er et uafviseligt krav for opnåelse af eksamensret ved et kommende gymnasium, at der ansættes cand. mag.'er. Med hensyn til skolens leder gør han opmærksom på, at han har bestået skoleembedseksamen og den krævede pædagogiske prøve, men kun har dimitteret til mellem- og realeksamen. »Saafremt Skolekommission og Byraad derfor maatte nære Ønske om, at undertegnede skulde overtage Ledelsen af en Gymnasieafdeling, vil en ministeriel Tilladelse formentlig være nødvendig.«

Da et kommende gymnasium skulle følge statsskolernes ferier og skoleår (med årsafslutning ved sommerferien), og da Næstved skolevæsen havde skoleår fra 1. april, måtte det blive nødvendigt med en særlig undervisning fra dette tidspunkt og til sommerferien for elever, der var optaget i 1. mellem. En bedre løsning ville det dog være at opnå ministeriets tilladelse til, at hele skolevæsenet i Næstved fulgte statsskolernes skoleår.

Skoleinspektøren slutter sin indstilling således: »Jeg har i foranstaaende Redegørelse søgt at belyse en Række af de Problemer, der

melder sig ved Spørgsmaalet om Oprettelse af et kommunalt Gymnasium. Navnlig har det været mig magtpaaliggende at gøre Skolekommission og Byraad opmærksom paa de Udgifter – øjeblikkelige og varige –, som et Gymnasium medfører. Jeg skal herefter indstille, at Skolekommission og Byraad forhandler med Undervisningsministeriet om et kommunalt Gymnasium i Næstved. Thi Ønsket herom er stærkt og levende i Forældrekredse, og fra Skolens Side er vi dybt interesserede i at kunne give vore velbegavede Elever Adgang til den bedste Skoleuddannelse.

Næstved, 1. September 1942.

Krüger Rasmussen,
Skoleinspektør.

Efter at skolekommissionen²⁵ havde anbefalet skoleinspektørens indstilling, bemyndigede byrådet kommissionen til at arbejde videre med sagen, og der nedsattes af skolekommissionen et særligt gymnasieudvalg, bestående af formanden, faktor Birkedal (socialdemokrat), skoleinspektøren og amtsfuldmægtig Høyrup (borgerlig). Udvalget skulle forberede en indstilling om gymnasiesagen til skolekommission og byråd.

Gymnasieplanen blev nu (i september) forelagt mellem- og real-skolens lærerråd til udtalelse²⁶. Man gik ind for sagen, men henstillede blot, at der så vidt muligt blev undgået vandreklasser, og at forandringerne i lærerpersonalet skete så lempeligt som muligt.

En uge senere skulle fælleslærerrådet tage stilling til projektet.²⁷ Ifølge protokollen anbefalede man enstemmigt skoleinspektørens indstilling. En af deltagerne har dog oplyst mundtligt, at det ikke skete uden diskussion. Fælleslærerrådet ønskede et gymnasium med to linjer, man gik ind for opførelse af gymnastiksalsbygningen med laboratorier, ønskede, at al undervisning og alt undervisningsmateriel blev gratis for indenbys elever, og henstillede endelig, at april-skoleåret bibeholdtes for folkeskolen.

Et enkelt medlem af fælleslærerrådet fremsatte skriftligt tanken om et »folkegymnasium« i tilslutning til aften- og ungdomsskolen og uddybede dette i en skrivelse til skolekommissionen; men nogen betydning fik dette ejendommelige forslag ikke.

Gymnasiesagen fulgtes med stor interesse og velvilje i den lokale presse. 4. september 1942 kan man meddele²⁸, at skolekommissionen enstemmigt tiltrådte planerne, og at nu først byrådet og senere mini-

steriet skal tage stilling til sagen. Undervisningsinspektøren for gymnasieskolerne, dr. phil. A. C. Højberg-Christensen, var allerede blevet orienteret og havde vist interesse for tanken. Næstveds borgmester R. Calum og skoleinspektøren informerede nu undervisningsminister Jørgen Jørgensen om projektet, og 15. september kan Næstved Tidende på forsiden meddele sine læsere²⁹: »Næstved Byraad modtog Gymnasieplanen velvilligt. Byraadet tiltraadte enstemmigt Skoleinspektørens Indstilling, hvorefter der nu skal forhandles med Ministeriet og arbejdes videre med Sagen«. En tilsvarende omtale fik gymnasiesagen i Sydsjællands Social Demokrat. Dette blad havde 10. oktober³⁰ en samtale med skoleinspektøren, som dagen før sammen med borgmesteren havde været til forhandling i undervisningsministeriet og gav udtryk for tilfredshed med ministeriets stilling til planerne. Den 23. oktober³¹ kan Næstved Tidende oplyse, at der arbejdes for fuld kraft med sagen, og at undervisningsministeriet »i denne Sag har været særdeles forstaaende og ekspedit over for Næstved«. Gymnasieudvalget regnede med, at ministeriets bekræftende svar ville foreligge så hurtigt, at man kunne indarbejde gymnasieklasserne i den skoleplan, der skulle være færdig til 1. december, og i skolevæsenets budget, som skulle foreligge ca. 14 dage senere. Det første hold gymnasiaster ville så kunne begynde efter sommerferien 1943.

Dette kom også til at holde stik. I begyndelsen af oktober 1942³² gav undervisningsministeriet pricipiel tilslutning til det nye gymnasium, og skolekommissionens gymnasieudvalg gik i gang med den nøjere udformning af enkelthederne. Der forhandlede bl. a. med gymnasieskolens faginspektion og Næstved-arkitekten Otbo om loka-leindretningen³³.

11. december kunne gymnasieudvalget forelægge sin indstilling for skolekommissionen³⁴, der gav tilslutning, idet mindretallet (de borgerlige) forbeholdt sig et særstandpunkt i spørgsmålet om skolepenge, da man ønskede, at indenbys elever skulle betale statsskolesatser. Gymnasiet skulle begynde 15. august med to klasser, en nysproglig og en matematisk-naturvidenskabelig. Laboratorierne skulle indrettes i bespisinglokalerne, hvorved man foreløbig kunne undgå byggeri. Udvalget indstillede skoleinspektør Krüger Rasmussen som leder af gymnasiet og viceinspektøren ved realskolen Erik Nielsen til at være inspektør ved gymnasiet.

Endvidere drøftede skolekommissionen en ny skoleplan. Der var – uanset fælleslærerrådets holdning – enighed om at lade skolevæsenet

gå over til sommerskoleåret. Derimod var der som nævnt uenighed i spørgsmålet om skolepenge.

Gymnasiets oprettelse måtte medføre ansættelse af nye lærerkræfter. Foruden den kommende rektor var endnu en cand. mag. ansat ved skolevæsenet, nemlig Hans Cornelius Jensen, der havde fransk som hovedfag og dansk som bifag. Man forudsatte, at han nu ville få ansættelse som adjunkt. Desuden var det hensigten at opslå en lektor- og to adjunktstillinger.³⁵

Skønt der ikke officielt var åbnet for tilmeldelse til det kommende gymnasium, havde allerede i november 18 indenbys elever meldt sig³⁶, 14 til den nysproglige og 4 til den matematiske retning. På grundlag heraf regnede skoleinspektøren nu med, at der (med udenbys aspiranter) ikke som beregnet ville blive tale om i alt 24 elever, men formentlig 2 klasser à 20 – hvilket måtte betyde bortfald af den påtænkte fællesundervisning i visse fag.

30. december 1942 kom gymnasieplanen for i byrådet³⁷. Som ventet mødte sagen ingen modstand, kun spørgsmålet om skolepenge gav anledning til debat. Men på flertallets indtrængende opfordring opgav mindretallet at stemme mod gratis skolegang for indenbys elever, så gymnasieprojektet kunne vedtages enstemmigt. I sit referat af debatten slutter Næstved Tidende med nogle bemærkninger om Krüger Rasmussen, som i et lukket byrådsmøde enstemmigt indstilledes til rektorstillingen, og som derfor sikkert ville blive udnævnt. Den 36-årige skoleinspektør havde haft en usædvanlig strålende karriere, men havde, takket være sit utrættelige arbejde for gymnasiesagen, også den allerstørste del af æren for dens hurtige gennemførelse.

Det nye gymnasium var populært i Næstved, hvad der som nævnt fremgår af avisomtalen. Og i anledning af 25-års jubilæum på en række filialer³⁸ oprettede Haandværker-, Handels- og Landbrugsbanken i Næstved 6 fripladser på gymnasiet for elever fra Toksværd, Herlufmagle, Everdrup, Glumsø, Karrebæk og Fuglebjerg, hvor de respektive sogneråd skulle udpege en kvalificeret elev.

Men gratis fik man jo ikke det nye gymnasium, selv om begyndelsen ikke var så dyr. Under budgetbehandlingen i byrådet³⁹ marts 1943 oplystes det, at skolevæsenets udgifter var steget 200.000 på 3 år og havde passeret en halv million. Dette skyldtes dog først og fremmest opførelsen af de to nye grundskoler, men uden dem ville der ikke have været lokalemuligheder for et gymnasium.

Det havde været hensigten at få de nye lærerkræfter udnævnt alle-

rede inden 1. april⁴⁰, så de kunne være til disposition ved undervisningen i mellem- og realskolen og ved indretningen af gymnasiet – specielt fysik- og kemilaboratorierne. Da udnævnelserne imidlertid ikke kunne forventes førend til august, måtte man lade arkitekt Otbo udarbejde planer sammen med faginspektionen, da lokalerne ellers ikke kunne stå færdige til skoleårets begyndelse.

I 1943 var det let at skaffe lærerkræfter⁴¹. Ikke mindre end 55 ansøgere meldte sig til de tre stillinger. Skolekommissionen afgav i april enstemmig indstilling til embedsbesættelserne, og dette bekræftedes af byrådet 10. maj. Et lektorat med fagene dansk og engelsk tildeltes den 39-årige adjunkt Hans Sigvart Hansen, Esbjerg Statsskole, mens adjunkt Edgar Gjede, Nakskov Gymnasium, fik adjunktstillingen med fysik og matematik. Den anden adjunktstilling, med fagene historie, latin og oldtidskundskab, blev besat med adjunkt Frits Georg Michelsen, Maribo. De to adjunkter var henholdsvis 32 og 33 år, Hans Cornelius Jensen, der – som ventet – uden opslag fik tildelt det 3. adjunktembede, 35 år. Gennemsnitsalderen for de akademisk uddannede lærere ved Næstved Gymnasium blev da 35 år.

I øvrigt var lærerbeho­vet ikke helt dækket ved nyansættelserne.⁴² Man manglede en cand. mag. med naturfag, men adjunkt H. Bech fra Herlufsholm påtog sig at undervise I m i dette fag. Provst V. Joensen, Næstved, blev religionslærer for de to I g'er, og gymnastikundervisningen overtoges af to af realskolens lærerkræfter, fru Rosendal Jensen og Erik Nielsen. Sidstnævnte var også sanglærer. Således blev de nødvendige lærerkræfter sikret.

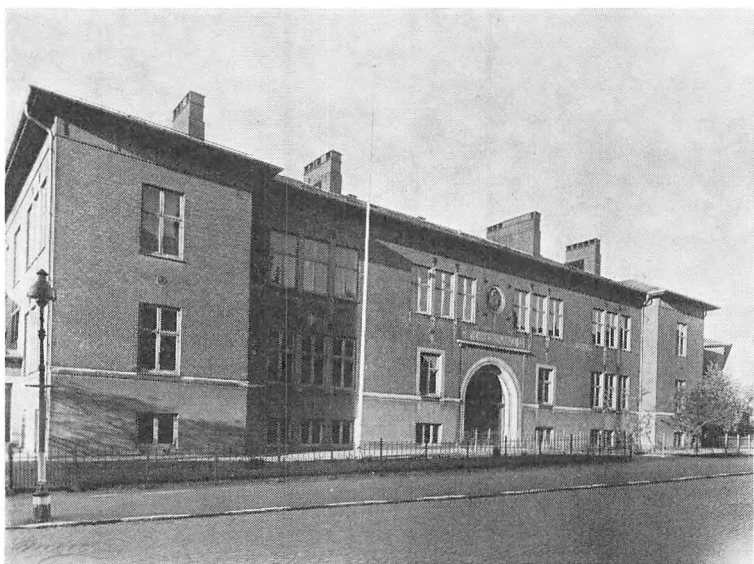
Elever ville man heller ikke komme til at mangle. Allerede i februar 1943⁴³ viste der sig et usædvanlig stort antal aspiranter til mellemskolen, deriblandt også udenbys, der formentlig med senere skolegang i gymnasiet for øje allerede nu søgte ind til mellem- og realskolen. Og i juni måned var 17 af de nu 36 elever, der havde meldt sig til gymnasiet, til optagelsesprøve, som alle klarede. 7 af de 36 elever var udenbys.

Skoleinspektør Krüger Rasmussens udnævnelse til rektor forelå sidst i maj og blev – som man kunne vente – kommenteret i de lokale blade. At Sydsjællands Social Demokrat udtrykker tilfredshed⁴⁴, kan ikke forbavse, men også Næstved Tidende er meget anerkendende⁴⁵ over for Krüger Rasmussens indsats. Den konservative Næstved Avis, der ikke helt havde vist samme begejstring for gymnasiet som de to andre blade, bringer under overskriften⁴⁶ »Vor Rektor« en artikel, hvor

der dryppes en del malurt i bægeret. »Krüger Rasmussen har i alle de Aar, han her i Næstved har beskæftiget sig med offentlige Anliggender, gaaet trofast i Spand med Landets yngste Borgmester. Vi tør roligt paastaa, at han repræsenterer Hjernen og Intelligensen indenfor det politiske Socialdemokrati i Næstved. Naturligvis ligger det nær at fremhæve ved en Lejlighed som denne, at en saadan Karriere ikke kan præsteres, hvis ikke ens politiske Overbevisning er den rette«. Senere hedder det dog: »Hr. Krüger Rasmussen er afholdt og respekteret af sine Kolleger som en dygtig Lærer og en god Administrator«. Man finder det passende, at den nye rektor nu ophørte med sin politiske virksomhed, og erklærer, at man finder ham usympatisk som politiker. »Men vi respekterer hans bevidste Stræben mod et Maal. Hvad han har præsteret til Dato, kan ikke klares uden Dygtighed«. Og det fastslås, at Krüger Rasmussen »trods alt er en af dem, vi kan lide«.

Selv denne ret uvenlige karakteristik indeholder altså stor anerkendelse. I øvrigt fortsatte den nyudnævnte rektor sit politiske arbejde og var vedblivende viceborgmester, ligesom han som skoleinspektør var øverste leder af det kommunale skolevæsen⁴⁷.

Sommerferien gik med montering af fysik- og kemilaboratorier⁴⁸.

Skolen på Jernbanegade, fotograferet kort efter gymnasiets oprettelse 1943.

Adjunkt Gjede arbejdede i ferien på indretningen af samlingerne, mens lektor Hansen tog sig af skolebiblioteket, og begge modtog til gengæld ekstra juli-løn for afsavn af ferie. Det viste sig i øvrigt umuligt at få faglokalerne helt i orden til skoleårets begyndelse.

Realskolebygningen havde fået en tiltrængt maling indvendig, og visse fornyelser af inventar havde fundet sted. På facaden ud mod Jernbanegade ændredes det forgyldte navnetræk, som var hugget ud i sten. Til alt held var der lige mange bogstaver i »REALSKOLE« og »GYMNASIUM«, så ændringen kunne gennemføres med anvendelse af samme stenblok. Og nu strålede ordene »NÆSTVED GYMNASIUM« over den pompøse indgang.⁴⁹

Torsdag den 12. august 1943 kunne indvielsen finde sted⁵⁰. Gymnasiasterne, 17 nysproglige og 20 matematikere, mødte kl. 8 og havde et par timer at finde sig til rette i. Kl. 10 begyndte højtideligheden i lovsangsalen, et ejendommeligt, tøndehvælvet rum oven på drengenes gymnastiksal. Det havde tidligere været anvendt til gymnastik, og endnu fandtes ribber på bagvæggen. I vinduesnicherne var der faste bænke, og et harmonium var placeret på et podium. Lærerpersonalet, forældre og venner af skolen havde sendt blomster, så talerstolen var festligt smykket. Skolekommissionens medlemmer, forældrerepræsentanter, lærerkorpset og alle elever, mellemskolens som gymnasieklasse-ernes, var til stede, så salen blev fyldt.

Festligheden var stærkt præget af besættelsestidens nationale indstilling. Efter sangen »Danmark i Tusind Aar« fik rektor Krüger Rasmussen ordet. Han omtalte den reform af Næstved skolevæsen, som var påbegyndt 1937 og nu havde nået sin afslutning. Rektor fremhævede den glæde, der var i befolkningen over gymnasiets oprettelse, og manede eleverne til flid. Han takkede byråd og skolekommission og udtrykte håbet om, at gymnasiet måtte blive til gavn og glæde.

Borgmester Calum gav udtryk for tilfredshed med gennemførelsen af gymnasiet, ønskede eleverne en god skoletid, men undlod heller ikke at opfordre til flid. Han motiverede et leve for Næstved Gymnasium og lykønskede rektor med resultatet.

Den tredje taler var skolekommissionens formand faktor Birkedal, som fremhævede, hvilken lykke det havde været for Næstved skolekommission midt i en krigstid at kunne gennemføre en omfattende reform af skolevæsenet, et arbejde med samvirken af alle opbyggende og oplysende kræfter. Formanden havde den opfattelse, at pengene

til skolevæsenets ændring var givet godt ud. Han udtalte sin tillid til rektor som gymnasiets leder og udtrykte som de foregående talere forventning om, at gymnasiets elever ville udvise flid. Talen mundede ud i håbet om, at gymnasiet måtte blive til gavn for den slægt, der skulle bygge fredens gerning op.

En række borgere i Næstved havde ønsket at skænke gymnasiet en skolefane, som nu på givernes vegne overrakte af sygehusinspektør H. P. T. Møller, der udtrykte ønsket om, at sund og frisk ungdom måtte fylkes under denne fane. Spidsen af stangen var prydet med Næstveds byvåben, hvad der skulle minde eleverne om den by, som havde givet dem så gode undervisningskår. Det var for tiden umuligt at skaffe en silkefane, men der var så store midler til rådighed, at dugen til sin tid kunne udskiftes, og der ville endda være penge til støtte for flittige elever.

Fanen blev indviet med det samme. Inspektør Møller slog det første søm i, idet han hylkede kongen og udtrykte håbet om, at det måtte forundes ham at se sit land frit og uafhængigt igen. Et »Kongen leve« og afsyngelsen af »Kong Christian« fulgte efter.

Borgmesterinde Calum slog det andet søm i – for Danmark, hvorefter man afsang »Der er et yndigt Land«. Faktor Birkedal slog endelig det tredje søm i – for skolen, idet han udtrykte håbet om, at fanen måtte inspirere eleverne til god opførsel og orden.

Rektor Krüger Rasmussen sluttede ceremonien med tak og ønsket om, at skolens arbejde måtte blive udført i god, dansk ånd i tiltro til land og konge. »Et Leve for vort Fædreland, Danmark!«

Mens eleverne nu fik fri, samledes de øvrige deltagere i indvielsen på lærerværelset til et glas vin, og der blev atter holdt taler og udtrykt gode ønsker.

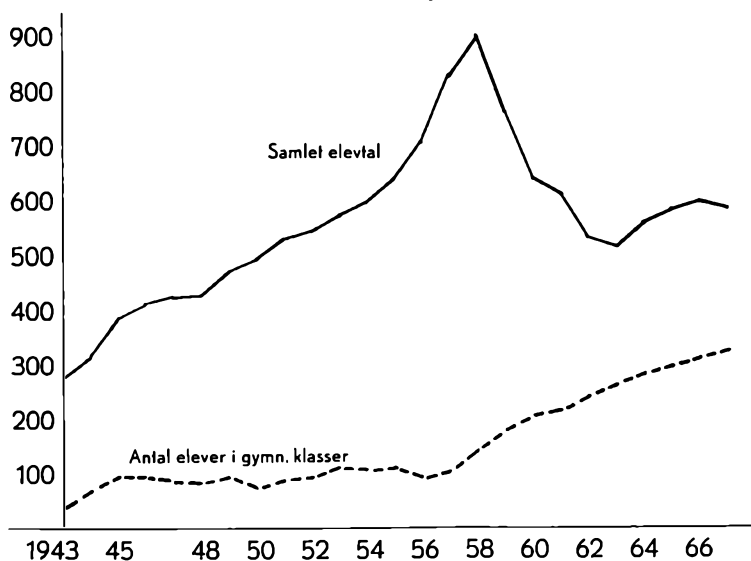
Næstved havde fået sit gymnasium.

Træk af gymnasiets liv gennem 25 år

Skolens struktur

På grundlag af årlige opgørelser pr. 31/12 er det muligt at danne sig et skøn over det samlede elevtal og antallet af gymnasieelever gennem de 25 år. I 1943 havde skolen i alt kun 272 elever, hvoraf de 38 var gymnasiaster. To år senere, da gymnasiet stod fuldt udbygget, var tallet steget til 388 elever, af hvilke 94 var gymnasieelever. Det samlede elevtal steg nu uafbrudt til 1958, da man var nået til 877. Men

Elevtal i Næstved Gymnasium:

samtidig holdt tallet af gymnasiaster sig ret konstant, og først i 1958 kunne man begynde på parallelklasser, 2 sproglige og 2 matematiske. I 1957 udgjorde gymnasieeleverne kun $\frac{1}{8}$ af det samlede elevtal, hvad der medførte, at de allerfleste undervisningstimer lå i mellem- og realskolen.

Forklaringen på denne ejendommelige udvikling, der kun havde sidestykke i byer som Helsingør og Nakskov, lå i, at man samlede hele den kommunale mellem- og realskole på gymnasiet, og nogen privat realskole fandtes ikke i Næstved. Man nåede efterhånden op på en 5- à 6-sporet mellem- og realskole. I 1959 og 1960, da den nye skoleordning forberedtes, fik mellemskolen ganske vist ingen elevtilgang, men i 1961, da de nye realklasser begyndte, oprettedes 4 på gymnasiet og 2 på Lindebjergskolen. Næstved Gymnasium har siden da til stadighed haft mere end de to parallelklasser, der sædvanligvis findes i gymnasieskolernes reallinjer. På den anden side har antallet af gymnasieelever været i stadig vækst. I 1965 var man nået til 3 + 3 I g-klasser, og gymnasiasterne udgør i dag over halvdelen af det samlede elevtal, som 31/12 1967 var på 573.

En ganske morsom situation indtraf, da gymnasiet i 1966 atter ville oprette 6 parallelklasser, men nøjedes med 4 af hensyn til Herlufsholm, som for at sikre sin eksistens måtte optage kvindelige elever og lave klasser for ikke-kostelever. Stillingen var unægtelig blevet en anden end i 1917, da den ærværdige kostskole kunne afslå at modtage elever, som boede i Næstved.

Antallet af udenbys elever, der i 1945 kun udgjorde $\frac{1}{8}$ af det samlede elevtal, ligger i dag mellem en tredjedel og halvdelen af alle skolens elever, en udvikling, der hænger nøje sammen med det udvidede antal gymnasieklasser.

Fra 1964 har Næstved Gymnasium haft naturfaglig gren, den såkaldte biologilinje.

Lokaleforhold

Det nye gymnasium kom snart til at lide af pladsmangel, og allerede i december 1944 udarbejdede rektor Krüger Rasmussen »En Undersøgelse af de kommende Aars skolemæssige Udvikling med særligt Henblik paa Gymnasiet«, 3 maskinskrivne sider som grundlag for en diskussion på et skolerådsmøde, hvor rektor ville gøre rede for sit syn på lokalebehovet. Efter beregningen måtte man allerede i det kom-

mende skoleår affinde sig med vandreklasser og sammenlægning af klasser til gymnastikundervisning.

Et udvalg nedsat af skolekommissionen havde foretaget en beregning af klassetallet i de kommende år, og rektor skønnede, at gymnasiet sikkert før 1951 ville være oppe på 20 klasser. Til rådighed for dem havde man foruden de nødvendige særlokaler 14 klasselokaler. Redegørelsen slutter således: »*Lokalespørgsmålet* vil derfor trænge sig paa og maa løses enten 1) ved den nødvendige Tilbygning paa Jernbanegade eller 2) ved Opførelsen af en ny Gymnasiabygning.

En *Tilbygning paa Jernbanegade* bør formentlig omfatte seks Klasseværelser, de nødvendige Særlokaler til Fysik og Kemi for det matematiske Gymnasium (den eksamensfri Mellemskole vil til den Tid have Brug for de Lokaler, Gymnasiet i Øjeblikket raader over i denne Skoleafdeling) – og endelig en ny Gymnastiksal med tilhørende Bade- og Omklædningsrum. En ny og mere hensigtsmæssig indrettet Tegnesal var ogsaa ønskelig.

Jeg henstiller til Lærerraadets enkelte Medlemmer at overveje, hvilke Fordele og hvilke Ulemper en saadan Løsning af Gymnasiets Lokalebehov maatte rumme, idet jeg ikke lægger Skjul paa, at jeg af mange Grunde kunde ønske Løsning Nr. 2: En ny Gymnasiebygning. Ved førstkommende Lærerraadsmøde skal jeg tillade mig at give en nøjere Redegørelse for mit Syn paa begge Løsninger og de Argumenter, der efter mit Skøn taler for og imod de to Løsninger.

Næstved, den 8. December 1944.

Krüger Rasmussen.«

Tidligere på året havde man i byrådet vedtaget⁵¹ at sikre sig grund på Nygårdsvej i byens sydøstlige udkant med eventuel bygning af et gymnasium for øje. Hensigten var at aflaste et par af grundskolerne, som med det stigende børnetal snart ville komme ud for en alvorlig pladsmangel.

Det fremgår altså klart, at rektor i alle tilfælde så tidligt som i 1944 regnede med opførelsen af en ny gymnasiebygning. Tanken uddybedes i »Undersøgelse og Indstilling vedrørende de nærmeste Aars skolemæssige Udvikling i Næstved Købstad«, et skrift med 17 bilag, på i alt 34 sider, som udkom 1945.

Problemet om gymnasiets lokaleforhold kunne nok give stof til eftertanke. Der var selvfølgelig den mulighed at lægge det meste af mellemskolen ud på grundskolerne, som så måtte udbygges, og indrette resten af gymnasiet på Jernbanegade, hvor der bl. a. var tale om

Tegnestuen i gymnasiet på Jernbanegade. Fot. 1953 af S. Groth-Pedersen.

at anbringe laboratorier oven på en toiletbygning. En ulempe ved at flytte gymnasiet bort fra den centrale del af byen ville det i øvrigt være, at udenbys elever så måtte få en lang skolevej fra banen, men det kunne klares med en skolebus. Og for gymnastikundervisningen blev det omvendt en fordel, at den nye skole, som man besluttede sig for, kom til at ligge umiddelbart ved øvelsesbanerne, mens man i Jernbanegade måtte lade eleverne gå en længere distance frem og tilbage. Dertil kom yderligere, at gymnasiet fik en stor, moderne bygning, frit beliggende, med tilfredsstillende faglokaler, og endelig, at man blev sig selv og var fri for lokale- og gårdfællesskab med den eksamensfri mellemskole (som man iøvrigt havde haft det bedste forhold til). Den overtog gymnasiets gamle lokaler og delte nu gård med en grundskoleafdeling. Set fra gymnasiets side var der ingen tvivl om fordelene ved en udflytning.

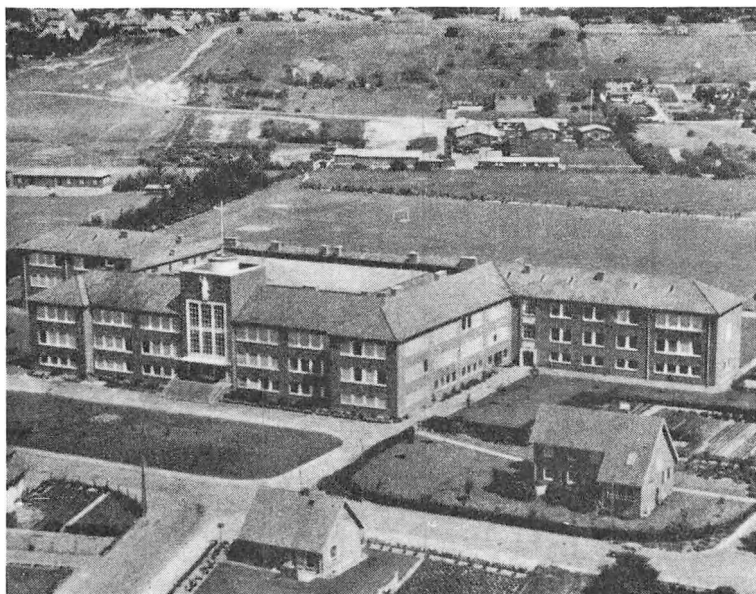
Men der skulle gå op mod en halv snes år, før den nye gymnasiebygning på Nygårdsvej stod færdig. Forhandlinger og projektering gik forud, og byggetilladelse skulle til. Først i 1950 kunne byrådet tage endelig stilling til byggeprojekterne⁵². Selv om der opførtes et stort gymnasium, kunne man nu ikke undgå en omfattende udvidelse af en af de nye grundskoler, Kildemarkskolen. Men det blev anset for mest hensigtsmæssigt for den indbyrdes elevfordeling mellem grundskolerne at opføre gymnasiet først. Der gik nu yderligere tre år, før

bygningen var færdig. Og i den forløbne tid måtte der på gymnasiet kæmpes med en stadig voksende pladsmangel, som søgtes løst ved indtagning af lokaler på den eksamensfri mellemskole og Teknisk Skole, ved sammenlægning af undervisning og vandreklasser.

Endelig den 13. august 1953 kunne nybygningen indvies med taler af skolekommissionens formand konsul R. Grønholt, borgmester Th. Tidemand, undervisningsminister Flemming Hvidberg og rektor Krüger Rasmussen. Der var prolog ved adjunkt Frede Jørgensen og musikspillet af medlemmer af Statsradiofoniens symfoniorkester, dirigeret af Erik Tuxen, og endelig også fællessang.

Byggeomkostningerne ved den nye gymnasiebygning kom i alt, med påløbne overskridelser, til at beløbe sig til ca. 6 millioner, et beløb, der i dag kan synes beskedent i betragtning af bygningens størrelse, men som dengang virkede ret chokerende. Og der var selvfølgelig også et spring hertil fra de 68.000 kr. ved etableringen i 1943.

Den store byggeopgave havde man uden konkurrence overdraget arkitekt Otbo. Bygningen, der var formet som en overdækket karré med to sidefløje og tilbyggede gymnastiksale, måler på den længste

Gymnasiet på Nygårdsvej, luftfoto optaget kort efter indvielsen 1953.

led 120 m. Bygningsstilen minder om den, der var anvendt ved Næstveds rådhus, og kan ligne 30'ernes arkitektur. Det var heller ikke et træk, som viste fremad, at man byggede aula og ikke festsal med fast scene, som vi ville foretrække i dag. Men bygningen var lys og rummelig, og den store aula gjorde sin nytte i den tid, da elevtallet nærmede sig 900. Og de ændringer, der siden er foretaget indvendigt, skyldes kun ændrede undervisningsforhold. Skolen havde 24 klasse-lokaler og en række faglokaler, hvoraf siden sløjde- og håndgerningsrummene er nedlagt.

Lokaleforholdene betegnede et umådeligt fremskridt i forhold til Jernbanegade, og i tilslutning til det store kompleks var der opført en villa som bolig for rektor.

Skolekommissionen og byrådets skoleudvalg

Skolekommissionen har haft følgende formænd:

1943–46: Faktor Ph. Birkedal.

1946–50: Overportør Th. Tidemand.

1950–54: Konsul R. Grønholt.

1954–58: Borgmester Th. Tidemand.

1958–62: Uddeler R. Schelde Madsen.

1962– : Snedker J. O. Hass.

Skoleudvalgets formænd:

1950–58: Lektor H. Jönsson.

1958– : Maskinarbejder O. Lund Petersen.

Skolens ledelse

Rektor Krüger Rasmussen havde udført et meget stort arbejde for at virkeliggøre gymnasiebyggeriet. Ved siden af sin rektorgerning kunne han overkomme flere hverv.⁵³ Fra 1953–58 var han formand for Kommunale Gymnasiers Lærerforening, og med en kortere afbrydelse sad han i Næstved byråd og fungerede som viceborgmester. Derimod nedlagde rektor i 1949 hvervet som skoleinspektør eller, som det nu hed, stadsskoleinspektør.

Da Krüger Rasmussen jo havde skabt Næstved Gymnasium og fået indrettet nybygning og rektorbolig, forbavsede det adskillige, at han i 1958 forlod Næstved og blev rektor for det nyoprettede Århus Statsgymnasium. Her kom han dog kun til at virke i henimod 4 år, idet han allerede 1962 bukkede under for sygdom.

Rektor Krüger Rasmussen, fotograferet på sit kontor kort efter gymnasiets oprettelse.

Rektor Krüger Rasmussen var en dygtig administrator og en myndig skoleleder. Efter hans fratræden i Næstved ønskede en helt overvejende del af lærerkollegiet og en betydelig kreds af forældre at få lektor Edgar Gjede, skolens mangeårige inspektør og rektors stedfortræder, som Krüger Rasmussens efterfølger, og dette skete også. Ud nævnelser forelå, mens hr. Gjede opholdt sig i USA som gæstelærer. Rektor Gjede har siden 1. august 1958 ledet Næstved Gymnasium.

Lærerkollegiet

Lærerkollegiet omfattede i 1943 23, og heraf var, bortset fra adjunkt Bech, Hørlufsholm, kun 4 cand. mag.'er, de 17 seminarieuddannede og 1 teolog. Med gymnasiets udbygning ansattes flere universitetsuddannede, og dette skete undertiden også, når en seminarieuddan-

net fratrådte. Resultatet blev en betydelig ændring i kollegiets sammensætning. Omvendt er der i årenes løb blevet nyansat en del seminarieuddannede. Et par civilingeniører og en jurist har været knyttet til skolen, desuden er en del timer blevet besørget af husholdningslærerinder og gymnastikfolk, ligesom præster til tider har varetaget religionsundervisning. Endelig har en kunstmaler virket som lærer i tegning (formning). I 1968 udgjorde cand. mag.'erne 21 af et kollegium på ca. 35.

Posten som lærerrådsformand har været beklædt på følgende måde:

1943-45: S. Stougaard.

1945-46: K. G. Frederiksen.

1946-50: P. Sonne.

1950-58: E. Dreyer Jørgensen.

1958- : K. Hjorth.

Bortset fra vikarer har 1943-68 følgende lærerkræfter været knyttet til gymnasiet (benævnelsen gymnasielærer er anvendt fra 1948):

1943-44: Fru S. Thiesen, lærerinde.

1943-45: Hr. Otto Thiesen, lærer.

1943-54: Hr. J. H. Østergaard, lærer.

1943-51: Hr. P. Bringfelt, lærer.

1943-47: Fru H. Kisbye, lærerinde.

1943-61: Hr. M. J. Rasmussen, lærer, gymnasieoverlærer.

1943-62: Fru D. Rasmussen, lærerinde, 1961 gymnasieoverlærer.

1943-44: Hr. Erik Nielsen, lærer, inspektør.

1943-67: Hr. C. Skjold, lærer, 1961 gymnasieoverlærer, skriftlig inspektør 1963-64.

1943-44: Hr. O. Teilmann, lærer.

1943-55: Hr. S. Stougaard, lærer, gårdinspektør 1943-50, indvendig inspektør 1950-55.

1943-45: Hr. M. Thuesen, lærer.

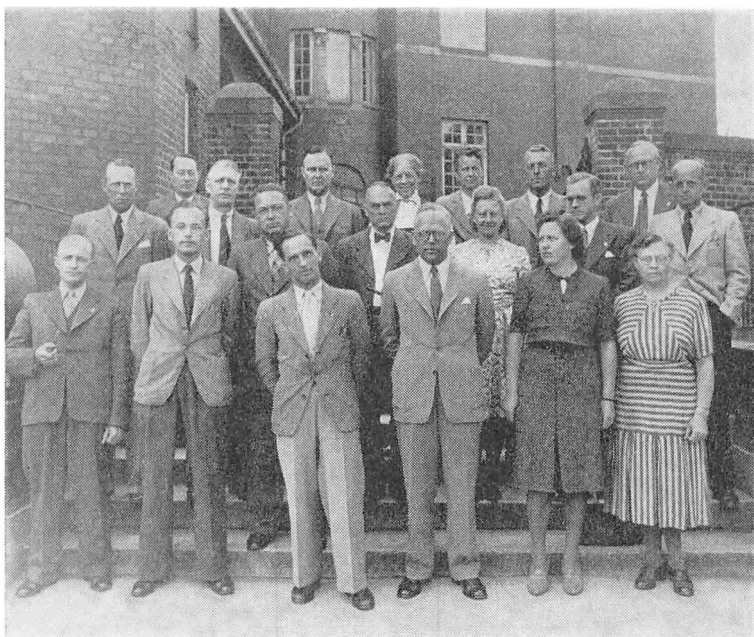
1943- : Hr. P. Sonne, lærer, 1961 gymnasieoverlærer.

1943-44, 1956- : Hr. Rudolf Petersen, lærer, 1961 gymnasieoverlærer.

1943- : Hr. H. Cornelius Jensen (1947 Jönsson), cand. mag. adjunkt, 1947 lektor, 1965 lektor 26. l., skolebogsbibliotekar 1943-57.

1943-45: Fru E. Rosendal Jensen, lærerinde.

1943-46: Frk. E. Villumsen, lærerinde.

Lærerkollegiet 1943.

- 1943- : Frk. M. Madsen, lærerinde, 1961 gymnasieoverlærer, kvindelig inspektør 1954-57.
- 1943-51: Hr. V. Joensen, provst, religionslærer.
- 1943-44: Hr. H. Bech, cand. mag. adjunkt (Herlufsholm).
- 1943- : Hr. Sigv. Hansen, cand. mag. lektor, 1958 lektor 26. l., bibliotekar 1943-64, 1966- .
- 1943- : Hr. F. Michelsen, cand. mag. adjunkt, 1952 lektor, 1963 lektor 26. l.
- 1943-- : Hr. E. Gjede, cand. mag. adjunkt, 1944 lektor, skriftlig inspektør og rektors stedfortræder 1944-57(8), 1958 skolens rektor.
- 1944-50: Hr. Kr. Essendrop, lærer, 1946 overlærer.
- 1944-64: Hr. K. G. Frederiksen, cand. mag., adjunkt, 1945 lektor, 1958 lektor 26. l.
- 1944-45: Hr. A. Ussing-Jepsen, cand. mag. adjunkt (Herlufsholm).
- 1944- : Hr. Frede Jørgensen, cand. mag. timelærer, 1946 adjunkt, 1955 lektor.

- 1944- : Fru Ingeborg Jørgensen, cand. mag. adjunkt, 1954 lektor, 1965 lektor 26. l., kvindelig inspektor 1958- .
- 1944-54: Frk. (fru) K. Rønne, cand. mag. adjunkt.
- 1945- : Hr. A. C. Bossen, cand. mag. adjunkt, 1946 lektor, 1962 lektor 26. l., udvendig inspektor 1948-54, indvendig inspektor 1954-66.
- 1945- : Frk. (fru) Inger Flensborg, cand. mag. adjunkt, 1956 lektor.
- 1945-59: Hr. E. Dreyer Jørgensen, cand. mag. adjunkt på prøve, 1946 adjunkt, skriftlig inspektor 195(7)8-59.
- 1945- : Hr. O. Hesselberg, cand. mag. timelærer, 1947 adjunkt, 1958 lektor, udvendig inspektor 1950-62, skriftlig inspektor 1962-63, 1964- , skolebogsbibliotekar 1967- .
- 1946-68: Fru Aa. Landau, cand. mag. timelærerinde, 1947 adjunkt, 1960 lektor.
- 1946-51: Hr. S. A. Munk, sognepræst, religionslærer.
- 1946-50: Hr. Axel Nielsen, cand. mag. adjunkt.
- 1947- : Hr. Ernst Nilsson, cand. mag. lektor, skolebogsbibliotekar 1957-67.
- 1947-52, 1954-62: Fru E. Ibsen, lærerinde, 1950 overlærer.
- 1948-56: Hr. P. Nørreslet, cand. mag. adjunktaspirant, 1949 adjunkt.
- 1949-57: Hr. S. Knudsen, cand. mag. adjunktaspirant, 1952 adjunkt.
- 1950- : Hr. H. Essendrop, kunstmaler, 1956 timelærer.
- 1951- : Hr. A. C. Larsen, gymnasielærer, 1961 gymnasieoverlærer.
- 1951-66: Hr. A. Lauridsen, cand. mag. adjunkt, 1960 lektor.
- 1951-55: Hr. H. Krarup Lange, cand. mag. adjunkt.
- 1951-53: Hr. P. Madsen, cand. mag. timelærer.
- 1952-53: Hr. Andr. Larsen, organist, Herlufsholm
- 1953-60: Hr. Henrik Møller, cand. mag. adjunkt.
- 1953-59: Frk. M. Skafdrup, cand. mag. adjunktaspirant, 1954 adjunkt.
- 1953-54: Fru A. Lange, cand. mag. timelærer.
- 1954-55: Frk. K. Lund, cand. mag. adjunkt.
- 1954- : Hr. K. Hjorth, cand. mag. adjunktaspirant, 1956 adjunkt, skriftlig inspektor aug.-dec. 1959.
- 1955-56: Hr. A. Rasmussen, gymnasielærer.
- 1955-56: Hr. J. Lyngby Jensen, cand. mag. adjunkt.
- 1955- : Hr. Sven Høgstedt, cand. mag. adjunkt, 1953 lektor.
- 1956- : Hr. Kr. Olsen, cand. mag. adjunktaspirant, 1957 adjunkt.
- 1956-57: Hr. Jørgen Andreasen, cand. mag. adjunktaspirant.

- 1956- : Hr. Svend Hansen, gymnasielærer, 1951 gymnasieoverlærer, udvendig inspektør 1960-67, indvendig inspektør 1967- .
- 1956- : Hr. Arnt Hovmand, cand. mag. timelærer, 1957 adjunktaspirant, 1958 adjunkt.
- 1957-67: Hr. Peter Ravn, gymnasielærer, 1961 gymnasieoverlærer, indvendig inspektør 1966-67.
- 1957-60: Hr. P. Runekær-Hansen, gymnasielærer.
- 1957- : Hr. Preben Metz, cand. mag. midlertidig timelærer, 1958 adjunktaspirant, 1959 adjunkt.
- 1957-59: Fru I. Runekær-Hansen, gymnasielærer, kvindelig inspektør 1957-58.
- 1957-60: Hr. Ole Søgaard Larsen, cand. mag. midlertidig timelærer, 1958 adjunktaspirant, 1959 adjunkt, skriftlig inspektør jan.-marts 1960.
- 1958-60: Hr. Villy Lisner, gymnasielærer.
- 1958-65: Hr. Gerh. Tybirk, mag. art. adjunkt
- 1958- : Fru Eva Selsing, gymnasielærer, 1966 gymnasieoverlærer.
- 1958-62: Hr. Preben Frost, cand. mag. adjunktaspirant, 1960 adjunkt, udvendig inspektør 1959-60, indvendig inspektør 1960-62.
- 1959- : Hr. Aage Pors, cand. mag. lektor.
- 1959-61: Frk. Else Hansen Fynbo, cand. mag. adjunktaspirant.
- 1960-62: Frk. Benthe Liljeroth, cand. mag. timelærer, 1961 adjunktaspirant.
- 1960-66: Hr. Esben Pedersen, cand. mag. timelærer, 1962 adjunkt, bibliotekar 1964-66.
- 1961- : Hr. J. Brünnich Henriksen, cand. jur. adjunkt, udvendig inspektør 1962-63.
- 1961-62: Hr. J. Tandrup, cand. mag. timelærer.
- 1962- : Hr. Per Casmose, cand. mag. adjunkt, 1965 lektor.
- 1962- : Fru Agnete Stage, cand. polyt. adjunkt.
- 1962-64: Frk. E. Jacobsen, husholdningslærerinde.
- 1962-64: Hr. Mads Nielsen, cand. mag. adjunkt, udvendig inspektør 1963-64.
- 1964- : Hr. Ole Olsen, cand. mag. adjunkt.
- 1964- : Frk. Annie Larsen (1965 fru Hovmand), cand. mag. adjunkt.
- 1965- : Hr. C. Fr. Marholt, cand. mag. lektor.

- 1965- : Fru Helga Olsen, husholdningslærerinde.
 1965-66: Fru Krista Conrad, cand. mag. adjunkt.
 1966- : Hr. Kaj Jensen, gymnasielærer, udvendig inspektør 1967-.
 1967-68: Hr. Bent Elin, cand. polyt. adjunkt.
 1967-68: Søster Elisabeth Holtegaard, cand. mag. adjunkt.

Andre ansatte

På Jernbanegade var hr. Chr. Rasmussen fælles skolebetjent for gymnasiet og den eksamensfri mellemskole. I 1953, da man flyttede ud på Nygårdsvej, ansattes hr. O. Palle som skolebetjent for gymnasiet og har fungeret siden da.

Fra 1953 har rektor haft sekretær, og følgende var knyttet til gymnasiet i denne stilling:

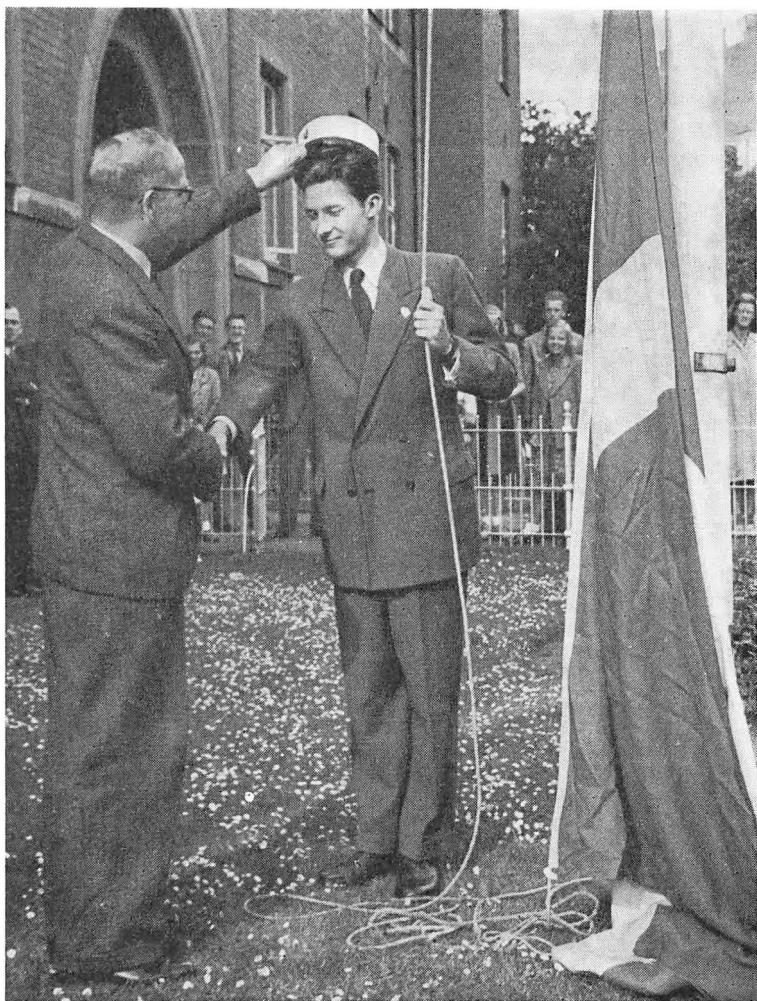
- 1953-57: Fru E. Odgaard.
 1957-63: Fru K. Hovmand.
 1963- : Fru K. Frimann Jensen.
 1965-68: Fru V. Therkildsen.
 1968- : Fru B. Sander Nielsen.

Eleverne

20. juni 1946 kunne de første 34 studenter dimiteres fra Næstved Gymnasium. Det var et meget dygtigt hold, som også havde levet op til de ønsker om at udvise flid, der var blevet så stærkt udtrykt ved gymnasiets indvielse En sproglig, Birgit Joensen, og to matematikere, Inga Nielsen og Helge Petersen, opnåede udmærkelse. Men de unge mennesker var dog ikke mere medtagne af eksamenssliddet, end at de kunne feste meget grundigt den følgende uge.

Flere traditioner blev grundlagt i forbindelse med denne første studentereksamen. Det blev skik, at studenterne modtog en »Næstved-nålk« af borgmesteren på rådhuset og derefter dansede rundt om »Trolde«, en springvandsfigur foran rådhuset. En mere problematisk tradition, som kan føres tilbage til det første studenterhold, gik ud på, at de unge, efter en fest, vækkede deres tidligere lærere ved 4-5-tiden om morgenen. Dertil kom senere morgenkaffe (eller mælk) hos rektor.

Kort efter gymnasiets grundlæggelse i 1943 skabtes elevforeningen »Hebe«, som siden har samlet gymnasiasterne til foredrag, kammeratligt samvær, baller og den årlige julerевue, hvor lærerne stod for skud. Julerevuen har indtil 1967 fundet sted uden for skolen, men henlagdes dette år til skolens aula.

Rektor sætter buen på den første student 20. juni 1946.

Med det stærkt stigende elevtal kunne det være vanskeligt for gymnasiasterne at lære hinanden at kende, og der kunne være fare for en isolation i sproglige-matematikere. For at råde bod på dette har man i de senere år ladet afholde Ig-fester til fremme af kammeratskabet.

Med udflytningen til Nygårdsvej skabtes bedre forhold for eleverne såvel i som uden for skoletiden. Der indrettedes et IIIg-lokale, og om

sommeren er der adgang til en græsplæne i frikvartererne. Fra 1958 oprettedes på initiativ af rektor Gjede efter amerikansk forbillede en række klubber (bordtennis, bridge, foto, frimærker, jazz, syning o.a.), som holdt møder på skolen, og også politiske foreninger og en kristelig sammenslutning fik husly.

Skolebladet *Å* propos blev til i 1943 og har med skiftende redaktion og udstyr vist sig levedygtigt.

I en årrække, fra 1953–65, har skolen adopteret M/S Freya Torm fra dette skib blev bygget og til dets salg. Denne skibsadoption var til stor glæde for de klasser, som varetog den.

Allerede i 1946 oprettedes en musikskole og et skoleorkester. De ledende kræfter var adjunkt Axel Nielsen og overlærer Kr. Essendrop. Den sidstnævnte er stadig med i arbejdet, nu sammen med skolens sanglærer adjunkt J. Brünnich Henriksen.

Et kulturelt arbejde for eleverne udførtes i form af de såkaldte »Pro arte-aftener«, hvis formål var at give gymnasieeleverne orientering i den aktuelle litteratur i ind- og udland samt at fremme interessen for musik og sang. Disse aftener indførtes 1948 af adjunkt Axel

Første studenterhold modtages på rådhuset.

Nielsen og lededes efter hans bortrejse fra skolen i 1950 af adjunkt Frede Jørgensen til 1958, da de ophørte.

Fra foråret 1967 virker »Kunst på skolerne«, en institution, der oprettedes ved samarbejde mellem skoler i Næstved, Herlufsholm, Holmegaard og Fladså kommuner. Ved skiftende udstillinger, for Næstved Gymnasiums vedkommende i aulaen, gøres eleverne bekendt med nulevende maleres og grafikers arbejder.

I 1947, mens man var på Jernbanegade, oprettedes et elevråd, som dog først fik rigtig betydning efter udflytningen på Nygårdsvej. Efter amerikansk forbillede indførte rektor Gjede kort efter sin tiltræden klasserepræsentanter, en ordning, der er blevet efterlignet på andre danske skoler. Støttet af klasserepræsentanterne er elevrådet kammeraternes repræsentation over for skolens ledelse. Dets myndighed er rådgivende, men det kan afholde forskellige arrangementer og skal være behjælpeligt ved oprettelse af klubber på skolen. Man anser det også for elevrådets opgave at medvirke til elevernes opdragelse til demokrati.

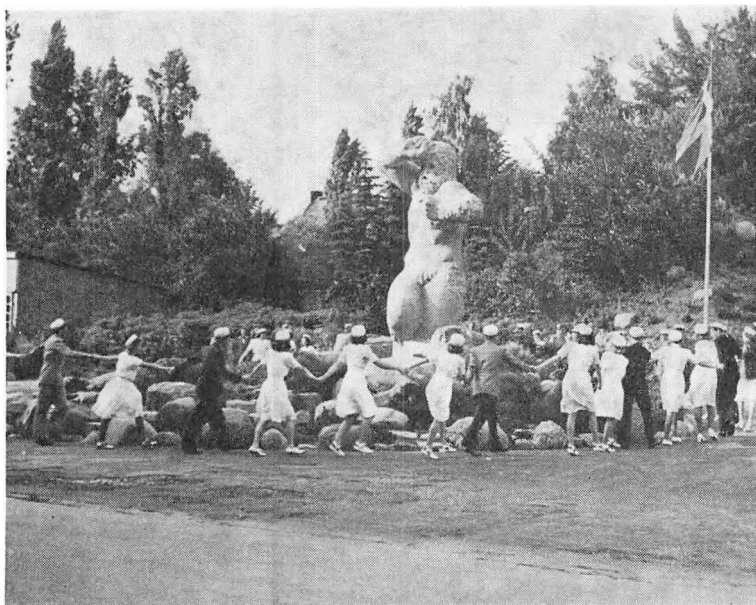
Præfektordningen, der skabtes i forbindelse med, at den nye skolebygning toges i brug, tager først og fremmest sigte på den indvendige inspektion.

Fra 1959 har Næstved Gymnasium haft en skolepatrulje, som indførtes af rektor Gjede i samråd med overbetjent Haagensen. Den stærkt stigende trafik på Nygårdsvej, hvor to skoler er placerede skråt over for hinanden, har tydeligt vist, hvor påkrævet patruljen var.

Allerede fra gymnasiets første tid uddelte Næstved byråd legater og tillige bøger som flidspræmie. Som nævnt havde Haandværker-, Handels- og Landbrugsbanken oprettet seks fripladser for udenbys elever, og Næstved byråd fulgte dette eksempel op. Fra forlag, boghandlere, blade, udenlandske ambassader, foreningen Norden, Alliance Française o.a. er der indgået et stigende antal bogpræmier.

I 1950 stiftedes på initiativ af adjunkt E. Dreyer Jørgensen »Næstved Gymnasiums Legatforening«, hvis formål er udtrykt i vedtægternes § 2: »A. Dels og særlig at støtte værdigt trængende, forhenværende elever i Næstved Gymnasium under deres videre uddannelse – eventuelt fortjente elever i skolen, som ikke ad anden vej har kunnet opnå hjælp.

B: Dels at bevare og udvikle sammenholdet mellem elever, udgåede fra skolen, samt forbindelsen mellem denne og dens tidligere elever og lærere.«

Første studenterhold danser rundt om Trollden.

Medlemmerne af legatforeningen er forhenværende elever, lærere, forældre til nuværende og forhenværende elever samt institutioner og virksomheder. Legatforeningen, i hvis styrelse skolens rektor er født medlem, har i årenes løb uddelt ca. 70.000 kr. i uddannelseshjælp, samtidig med at foreningen har en kapital af samme størrelse.

I de senere år har eleverne, her som andetsteds, modtaget støtte fra Ungdommens Uddannelsesfond.

Forældrene

På forslag af rektor Krüger Rasmussen oprettedes i 1945 et skolenævn. Ved et forældremøde valgtes 4 repræsentanter som medlemmer af nævnet, som også omfattede 2 af lærerkollegiet. Skolenævnet konstituerede sig med rektor som formand. Der udformedes regler for afholdelse af forældremøder og valg til skolenævn. Om skolenævnets funktion siger § 3: »For skolenævnet skal af rektor, efter at skolerådet – såvidt muligt i god tid – forud er underrettet derom, forelægges alle sager af mere almindelig betydning angående skolens hygiejniske forhold (skolebygningen, undervisningstiden, indførelse af skolelæger

o.a.) og opdragende virksomhed (f. eks. fællesundervisning, straffemidlernes art o.s.v.).

Desuden kan ethvert af nævnets medlemmer eller skolerådet gennem sine repræsentanter for skolenævnet forelægge såvel de i § 3, 1ste stykke nævnte sager som andre spørgsmål vedrørende skolen (karaktergivning, eksamensbestemmelser, principper for legatfordeling og opflytning, hjemmeforberedelse, forsømmelse o.a.).

Udelukkede fra forhandling er dog spørgsmål vedrørende de enkelte elevers forhold (f. eks. med hensyn til legatfordeling og opflytning), rektor- og læreransættelser og de enkelte læreres forhold.

På forældremøderne var der foredrag, diskussioner og undertiden musikalsk underholdning. Institutionen fungerede indtil 1959.

Men der var også andre måder, hvorpå forbindelsen mellem skole og hjem kunne etableres. Fra 1956 afholdtes møder på skolen, hvor forældre til elever på et bestemt klassetrin (I_g og I_{ml}) mødtes med de respektive lærere. I begyndelsen foregik dette dels i aulaen, dels ved et påfølgende fælles kaffebord. Men rektor Gjede fik kort efter sin tiltræden ændret denne mødeform til, at det enkelte forældrepar fik lejlighed til bag lukkede døre at føre en tvangfri samtale med enhver af barnets faglærere om de problemer, der kunne være i vedkommende fag. Denne form for kontakt har været meget påskønnet af forældrene, hvad det store fremmøde ved disse lejligheder fører bevis for.

Gennem medlemskab af legatforeningen støtter mange forældre arbejdet på at sikre tidligere elevers uddannelse.

I de årlige skoleprogrammer opfordres forældrene til at overvære skolens mundtlige prøver; dette finder dog praktisk talt aldrig sted, hvad så årsagen kan være. Men ved skolens fester efterkommer man gerne indbydelsen.

Skolen som lazaret

I de første 1½ år efter gymnasiets oprettelse kunne skolen fungere normalt, bortset fra, at man led under de almindelige restriktioner og måtte samle eleverne i kælderen, når der var luftalarm.

Men i foråret 1945 meddeltes det fra den tyske besættelsesmagt, at man eventuelt måtte overtage skolen som lazaret. Om tyskerne ville komme til Næstved eller Vordingborg, kunne ikke siges, men der blev givet løfte om tre dages varsel.

Tyskerne foretrak Næstved. Varslet blev dog ikke på tre dage, men tre timer, og meddelelsen kom langfredag, den 30. marts 1943. Der

blev telefoneret fra tysk side kl. 10 om formiddagen, og omgående trådte den evakueringsplan i kraft, som skoleledelsen havde udarbejdet i forvejen. Lærere og elever mødte op med mapper, og hver lærer havde fået tildelt et bestemt rum til rømning. Byens vognmænd stillede prompte med det materiel, der var for hånden. Kl. 13 var skolen ryddet, men tyskerne kom først to timer senere. Dansk politi fandtes ikke i marts 1945, og nogle ganske unge mennesker benyttede lejligheden til at knuse en del håndvaske, især i håndgerningslokalet. Dette skete vel ud fra ønsket om at genere tyskerne, men sikkert også af trang til at lave ballade. Konsekvensen af ødelæggelsen blev dog blot, at Næstved kommune næste dag måtte bekoste nye håndvaske, idet tyskerne gjorde skolens rektor, inspektør og skolebetjent ansvarlige for evakueringen og forlangte det ødelagte erstattet omgående. Tyskerne var i øvrigt bange for sabotage. Skolens daværende inspektør, nu rektor Gjede, har oplyst, at han måtte gå foran en tysk major gennem en luftkanal under den eksamensfri mellemskole – der kunne jo være skjult bomber! Da majoren derefter kom ud i skolegården, var nogle unge mennesker i færd med at knalde ruder i en gymnastikbygning med sten. Men så snart majoren gjorde ladegreb, forsvandt de unge hurtigst muligt.

Skolen evakueres langfredag 1945.

Skolelederne i Næstved holdt om natten møde, hvor man drøftede situationen for skolevæsenet, på rektors kontor, som man havde fået lov at beholde et døgn ekstra.

Det værdifuldeste af gymnasiets inventar var blevet anbragt på rådhuset, mens skoleborde o. a. nu stod opmagasinerede på grundskolerne. Gymnasiet fortsatte, efter en forlænget påskeferie, sin undervisning på Lindebjergskolen. Afgangsklasserne fik fuld skolegang, de øvrige klasser halv, og Lindebjergskolens egne elever måtte undervises om eftermiddagen.

Tyskerne havde taget begge skolebygninger på Jernbanegade i brug, såvel gymnasiets som den eksamensfri mellemskoles. Fra et lazarettog på banen overførtes de sårede, som i begyndelsen måtte ligge på halm. Gymnasiets håndgerningslokale indrettedes til operationsstue, geografilokalet til røntgenrum, idet tyskerne disponerede over et benzindrevet felt-røntgenanlæg.

Efter befrielsen, i løbet af sommerferien, rømmede tyskerne skolerne. Rektor Gjede har oplyst, at der blev afleveret en skolebygning, hvor der var gjort rent. Men først 19. august kunne man rykke ind i en fuldt rensset og repareret skole. Et ubehageligt, men kortvarigt intermezzo var forbi.

Hverdag og fest

Skønt det daglige arbejde på skolen egentlig burde være hovedemnet for denne fremstilling, kan det kun nævnes ganske kort, da sagen faktisk unddrager sig beskrivelse. Skoleprogrammernes afsnit »Eksamensopgivelser« og »Årets arbejde i de øvrige klasser« er kun en tør opremsning, og hvad der faktisk fandt sted i de enkelte timer, melder historien intet om. Man må da nøjes med almindelige bemærkninger om, at hverdagen her nogenlunde har formet sig som på andre gymnasier, at man har haft bedre arbejdsvilkår på Nygårdsvej end i Jernbanegade o.s.v.

Skoleprogrammernes rubrik »Af skolens dagbog« er yderst broget, men kan fortælle om de større og mindre ting, der bevirkede, at det daglige arbejde fik variation. Man hører om foredrag, oplæsning, filmsforevisning, koncert og kunstudstilling. Der tales om studiebesøg på virksomheder, ekskursioner, teaterture, idrætsstævner, deltagelse i dystre mellem »kvikke hoveder« og om gensidige besøg mellem elever fra Næstved og en by i et andet land. Også skoleskovture og snebold-

kampe nævnes. Man hører endvidere, at der arrangeres »hybelkursus« og erhvervsvejledning for eleverne, og fra de sidste år omtales foredragsholdere og emner fra 2. og 3.g's fællestimer. Og det registreres, når skolen havde besøg af en udenlandsk gæstelærer, og når en faginspektør dukkede op.

Sådan kunne man blive ved. Men lad os nøjes med endnu et par eksempler, som stammer fra skolens første tid. I 1943 sendte man et lykønskningstelegram til Kong Christian X's fødselsdag, og i august 1944 var Ilg for en kortere periode på høstarbejde.

At gamle elever gerne kommer på besøg, kunne tyde på, at de har befundet sig ganske godt på deres tidligere skole, og lejlighedsvis fejrer de også 10 års jubilæum på gymnasiet.

De gamle elever træffer man først og fremmest ved skolens fester. Sædvanligvis i november opføres den årlige skolekomedie for elever

Fra første skolekomedie »Hans og Trine« efter Poul Møller

Fra første skolekomedie »Hans og Trine« i moderne udførelse.

og forældre. Gennem årene har man forsøgt sig i flere genrer, og såvel klassiske som moderne emner er taget op. I det meste af perioden var Frede Jørgensen instruktør, støttet af sin frue Ingeborg Jørgensen.

Den følgende liste vil vise, hvor varierende repertoiret har været:

1943-44: Hans og Trine og Nej. - 44-45: Capriciosa. - 45-46: Genboerne. - 46-47: Naturens orden. - 47-48: Mascarade. - 48-49: Jeg vil være en anden. - 49-50: Scapins Skalkestykker. - 50-51: Lille rislende kilde. - 51-52: Ulysses von Ithacia. - 52-53: Chas. - 53-54: Du kan ikke ta' det med dig. - 54-55: Sparekassen. - 55-56: Champagne gør underværker. - 56-57: Lykkebarnet. - 57-58: Ambrosius. - 58-59: Turandot. - 59-60: Kære Ruth. - 60-61: Nitouche. - 61-62: Den politiske Kandestøber. - 62-63: Aprilsnarrene. - 63-64: Du kan ikke ta' det med dig. - 64-65: Genboerne. - 65-66: Tre høje hatte. - 66-67: Du skønne ungdom. - 67-68: Antigone (af Anouilh).

Efter skolekomedien afholdes skoleballet, hvori også gamle elever deltager.

Juleafslutningen var i nogle år henlagt til St. Peders Kirke, men har siden 1953 fundet sted i skolens aula og overværes også af en del forældre. Fra 1946 har skoleorkester og gymnasiekor ved denne lejlighed opført en julekantate med musik af Kr. Essendrop til Grundtvigs tekst.

Undertiden har der været fastelavnsfest, og skoleorkester og gymnasiekor sørger i april for den årlige forårskoncert, som efterfølges af et bal.

Skoleårets afsluttende festlighed, dimission og translokation, måtte før 1953 henlægges til et lejet lokale, men afholdes siden da altid i aulaen. Fra 1947 har kor og orkester opført en dimissionskantate med tekst af Frede Jørgensen og musik af Kr. Essendrop.

Lærer- og elevbiblioteket

Til oprettelse af et bibliotek ved det nyoprettede gymnasium blev der for 1943–44 bevilget 3.000 kr. I maj 1944 nærmede bogbestanden sig allerede det første 1000, men en del heraf var modtaget som gaver, navnlig fra lærere. Gennem årene steg bevillingerne stadig, og i 1968 nåede det samlede antal bøger op mod 9000, så gymnasiet nu må siges at have et ret fyldestgørende bibliotek.

På Jernbanegade havde man til huse i et meget lille værelse, men på det nye gymnasium blev der indrettet et biblioteksrum af ganske tilfredsstillende størrelse og indrettet, så det kunne benyttes som humanistisk laboratorium.

Bøgerne udlånes til elever og lærere, og realklasserne har hver sit klassebibliotek, stillet til rådighed af Næstved kommunale børnebiblioteker.

Bibliotekets leder har, bortset fra et par år, været lektor Sigv. Hansen.

Idrætten

Fra 1945 fortæller skoleprogrammerne om idræt. Man hører, at skolen i fodbold vandt 3 kampe over Herlufsholm og tabte 1 kamp mod Haslev Gymnasium. »I dette Skolens første Atletikaar deltog vi i Gymnasieskolernes Idrætsstævne paa Herlufsholm paa Kongens Fødselsdag, hvor vi opnaaede flere smukke Placeringer. – Skolens ældste Klasser deltog i Lands-Idrætsugen uden større Succes. – Skolemester-

skaberne indstiftedes.« I håndbold vandt A-holdet 2 gange over Herlufsholm, mens B-holdet tabte 2 gange.

Efter at Erik Nielsen i 1944 havde forladt gymnasiet for at blive skoleinspektør, afløste P. Sonne ham som gymnastiklærer for gymnasielklassernes drenge, et arbejde, han stadig medvirker i. Man hører i de følgende års skoleprogrammer udførligt om de enkelte elevers idrætspræstationer, om erhvervelse af idrætsmærker og om deltagelse i stævner. Haandværker-, Handels og Landbrugsbanken udsatte en vandrepokal for fri idræt (7-kampen). I 1951 blev finalestævnet i gymnasieskolernes landsidrætsstævner henlagt til Næstved.

Næstved Gymnasium indførte i øvrigt basketball som en af de første gymnasieskoler herhjemme.

På Nygårdsvej fik idrætten betydeligt bedre vilkår, end man havde haft i Jernbanegade. Dels var gymnastiksalene mere tidssvarende, dels befandt man sig nu umiddelbart ved øvelsesbanerne.

I 1955 havde vi den tilfredsstillende, at den yngste gruppe blev nr. 1 i gymnasieskolernes finalestævne i Haderslev.

Naboerne

Det kunne mærkes på de omliggende gymnasiers elevtal, at der oprettedes gymnasium i Næstved 1943. Hvor man tidligere fra denne by og omegn havde søgt til Haslev og Slagelse, måtte det nu være naturligt at foretrække Næstved, men mest føleligt ramtes Vordingborg, hvad der fremgår af en liste⁵⁴ over dimitterede studenter fra denne by i årene 1938–61. Antallet var stigende til og med 1945, da man nåede op på i alt 21 (sprogliche + matematikere), men sank i 1946 til 15 og nåede 1948 helt ned på 12. Først 1956 kom man op over antallet fra 1945. Foruden tilstedeværelsen af et gymnasium i Næstved har ret langsom vækst i Vordingborgs indbyggertal og ændringer i trafikforhold til ugunst for byen været bestemmende for den midlertidige tilbagegang og stagnation i elevtallet for Vordingborg Gymnasium, som dog i den følgende tid fik et stigende antal elever fra Møn og Nordfalster.

Spørgsmålet om elevfordeling influerede dog ingenlunde på forholdet mellem de to skoler, som var udmærket. Men naturligt nok blev Herlufsholm den skole, man fik mest berøring med. I de to første år underviste en adjunkt fra Herlufsholm nogle timer ugentlig i Næstved, og mellem lærerne på de to skoler har der været selskabeligt samkven. I de allersidste år er som nævnt spørgsmålet om fordeling af gymnasie-

elever mellem Herlufsholm og Næstved Gymnasium blevet aktuelt.

Også med Slagelse kommunale Gymnasium og med Haslev Gymnasium har der været forbindelse, både m.h.t. idræt og kollegialt samvær.

Status

Fra 1946 er i alt 1091 studenter blevet dimitteret fra Næstved Gymnasium. Antallet af dimittender har siden 1960 været stærkt stigende og nåede 1968 op på 109. Disse kendsgerninger viser med al tydelighed, at der i 1940'erne var god grund til at rejse og gennemføre gymnasiesagen.

At man så tillige kunne genoptage den gamle tradition for højere undervisning i Næstved, vil glæde den, der ynder det historiske perspektiv.

Kildesteder

Forkortelser: Næstved Tidende: NT. – Sydsjællands Social Demokrat: SSD.
– Næstved Avis: NA.

- 1) Anførte værk side 307-08.
- 2) Jfr. Bjørn Kornerup: Ribe Katedralskoles Historie I, side 34-35.
- 3) Historiske Efterretninger om Næstved Latinskole og dens Lærere. Aarboeg for Historisk Samfund for Præstø Amt 1920, side 4.
- 4) Helms side 308.
- 5) Arnholtz side 8-10.
- 6) Arnholtz side 4-5. Rasmus Nielsen: Næstved Købstads Historie IV, side 166-79. De følgende oplysninger er ligeledes taget fra disse to forfattere samt fra Erling Petersen: Studenter fra Næstved Latinskole 1612-1739. Årbog for Historisk Samfund for Præstø Amt 1959, side 220-65.
- 7) Rasmus Æreboe: Autobiografi, side 21-35.
- 8) Vordingborg Gymnasium 1938-1963, side 8-14, 3-4.
- 9) Rasmus Nielsen, anf. værk side 208.
- 10) Samme sted side 217, 223.
- 11) Næstved skolekommissions protokol 26.-3. og 29.-5. 1917.
- 12) NT 8.-7. 1917.
- 13) NT 11.-7. og NA 10.-7. 1917.
- 14) NT 14.-7. 1917.
- 15) Næstved byrådsprotokol 13.-8. 1917.
- 16) Næstved byrådsprotokol 25.-2. 1918, NT 12.-5. og 23.-5. 1918, NA 11.-5. og 23.-5. 1918, Sydsjællands Venstreblad 22.-5. 1918.
- 17) Indstilling vedrørende en eventuel Oprettelse af et kommunalt Gymnasium i Næstved.
- 18) Samme sted.
- 19) Kopi i rådhusets arkiv.
- 20) Skrivelse i rådhusets arkiv.
- 21) Byrådsprotokollen 31.-10. 1941.
- 22) Næstved skolekommissions protokol 5.-12. 1941.
- 23) Se nr. 17.

- 24) Magisterstaten 1962, side 325.
- 25) Skolekommissionens protokol 3.-9. og 9.-10. 1942.
- 26) Lærerrådsprotokol for mellem- og realskolen 14.-9. 1942.
- 27) Fælleslærerrådets protokol 21. og 22.-9. 1942.
- 28) NT, NA og SSD 4.-9. 1942.
- 29) NT 15.-9. 1942.
- 30) SSD 10.-10. 1942.
- 31) NT 23.-10. 1942.
- 32) NT 29.-10., SSD 2.-11. 1942. Den endelige godkendelse fra ministeriet forelå 10. april 1943 (se Næstved kommunale Skolevæsen 1943-44, side 34).
- 33) SSD 21.-11. 1942.
- 34) NT og SSD 12.-12. 1942.
- 35) NT 14.-12. 1942.
- 36) NT 28.-11. 1942.
- 37) NT 31.-12. 1942.
- 38) NT 22.-1. 1943.
- 39) NT 9.-3. 1943.
- 40) SSD 6.-3. 1943.
- 41) NT 10.-2., 16.-2., 3.-4., 11.-5. og 2.-6. 1943.
- 42) Næstved kommunale Skolevæsen 1943-44, side 39-40.
- 43) NT 10.-2., 26.-6. 1943.
- 44) SSD 2.-6. 1943.
- 45) NT 2.-6. 1943.
- 46) NA 2.-6. 1943.
- 47) Samme sted.
- 48) NT 30.-6., 4.-8. 1943, SSD 29.-6., 11.-8. 1943.
- 49) Jfr. 47.
- 50) NT og SSD 11.-8., 12.-8., NA 12.-8. 1943.
- 51) SSD 29.-8. 1944.
- 52) SSD 23.-5. og 13.-6. 1950.
- 53) Magisterstaten 1962.
- 54) Vordingborg Gymnasium 1938-1963.